

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐ
ՀՐԱՄԱՆ

No 87 -Ն «03» հունիսի 2023 թ.

ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

«ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ 3-ՐԴ, 6-ՐԴ, 8-ՐԴ ԵՎ 11-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Հանրակրթության մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի 4-րդ մասով և 30-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով՝

ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՄ

- Հաստատել հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում «Երաժշտություն» առարկայի 3-րդ, 6-րդ, 8-րդ և 11-րդ դասարանների առարկայական ծրագրերը՝ համաձայն հավելվածի:
- Սույն հրամանն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

ՆԱԽԱՐԱՐ՝

Ժ. ԱՆԴՐԵԱՅԱՆ

7/3/2023

ԺԱՆՆԱ ԱՆԴՐԵԱՅԱՆ

Signed by: ANDREASYAN ZHANNA 6402810169

Հավելված

«Կրթության, գիտության,

մշակույթի և սպորտի նախարարի

2023 թվականի հուլիսի 3-ի

N 87 -Ն հրամանի

ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

«ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ 3-ՐԴ, 6-ՐԴ, 8-ՐԴ ԵՎ 11-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ

3-րդ դասարան

Թեմա 1	Ինչի մասին է պատմում երաժշտությունը. արտահայտչական և նկարագրական ինտոնացիաներ
<p>Նպատակներ</p> <ol style="list-style-type: none">1) Ձևավորել պատկերացումներ ինտոնացիայի (հնչերանգի) մասին:2) Ձևավորել պատկերացումներ և գիտելիքներ արտահայտչական և նկարագրական ինտոնացիաների մասին:3) Ձևավորել արտահայտչական և նկարագրական ինտոնացիաները ճանաչելու և ներկայացնելու կարողություններ:4) Զարգացնել երաժշտությունից ստացած տպավորությունները տարբեր ձևերով ներկայացնելու կարողություն:5) Արժևորել երաժշտության և կյանքի կապը:	<p>Ուղղորդող հարցեր</p> <ol style="list-style-type: none">1) Ինչի՞ մասին է պատմում երաժշտությունը:2) Ի՞նչ միջոցներով է արտահայտում և նկարագրում երաժշտությունը:

Վերջնարդյունքներ

- 1) **Տարբերի և ցույց տա** արտահայտչական և նկարագրական ինտոնացիաները:
- 2) **Չաղորդակցվի և ինքնարտահայտվի** արտահայտչական և նկարագրական ինտոնացիաների միջոցով:
- 3) **Ստեղծի** երաժշտական նյութին համապատասխան ռիթմական նվագակցություն «բնական» և ռիթմական նվագարաններով:
- 4) Տրված քառատողով **հորինի** ռիթմական պատկեր և մեղեդի:
- 5) **Երգի** (մենակ կամ խմբով) ժողովրդական և կոմպոզիտորական երգեր ճիշտ կեցվածքով և շնչառությամբ, մաքուր ինտոնացիայով, հստակ ռիթմով, արտահայտիչ:
- 6) **Նկարագրի** ստեղծագործությունից ստացած իր տպավորությունները գրագետ կապակցված խոսքով:
- 7) **Չամենատի և բացատրի** հակադիր բնույթի ստեղծագործությունները:
- 8) **Արժևորի** կյանքի ու երաժշտության կապը:

Թեմայի բովանդակություն

1) Բազմաբնույթ երգեր և ունկնդրվող ստեղծագործություններ՝ արտահայտչական և նկարագրական ինտոնացիաներով, ստեղծագործություններ, որոնք նկարագրում են բնության պատկերներ, երևույթներ, և ստեղծագործություններ, որոնք արտահայտում են մարդկային զգացողություններ, տրամադրություն և այլն:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր

- 1) Ունկնդրել բազմաբնույթ երաժշտական ստեղծագործություններ, մեկնաբանել դրանց բնույթն ու իմաստը:
- 2) Երգել բազմաբնույթ ստեղծագործություններ և մեկնաբանել դրանց բնույթը:
- 3) Կատարումներն ուղեկցել երաժշտառիթմական և պարային շարժումներով, հիմնավորել դրանք:
- 4) Ստեղծել փոքրիկ ինպրովիզացիաներ արտահայտչական և նկարագրական ինտոնացիաներով:

Խաչվող հասկացություններ

Անհատներ և հարաբերություններ

Չաղորդակցվելով երաժշտական ստեղծագործություններին՝ սովորողը հասկանում է, թե ո՞վ է ինքը, ինչ է իր համար երաժշտությունը, ինչպիսի երաժշտական նախասիրություններ ունի, ինչպես կարող է ինքնարտահայտվել երաժշտության միջոցով: Արժևորում է երաժշտության և կյանքի կապը, հասկանում է, որ երաժշտությունը կարող է նկարագրել բնության պատկերներ և երևույթներ, արտահայտել մարդկային հույզեր ու զգացմունքներ:

Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր

Մայրենի - ներկայացնել հեքիաթի կամ պատմվածքի նկարագրական կամ արտահայտչական մասերը:

Կերպարվեստ - ներկայացնել կերպարվեստի նկարագրող և կամ արտահայտող ժանրերը (բնանկարներ, նատյուրմորտներ, դիմանկարներ):

Կապը հանրակրթական տարրական ծրագրի շրջանավարտի ուսումնառության ակնկալվող արդյունքների հետ
S1, S7, S8, S22, S24, S26, S27, S28, S30

Թեմա 2	Ինչն է միավորում խոսքն ու երաժշտությունը. խոսակցական և երաժշտական ինտոնացիաներ	
Նպատակներ 1) Ձևավորել պատկերացումներ երաժշտական խոսքի վերաբերյալ: 2) Ձևավորել գիտելիքներ երաժշտական խոսքի տարրերի մասին: 3) Ձևավորել երաժշտական և գրական խոսքի տարրերը համեմատելու կարողություն: 4) Չարգացնել երգեցողության կարողություններ: 5) Խթանել հետաքրքրություն կենդանի կատարումների, համերգասրահների ու թանգարանների գործունեության վերաբերյալ:	Ուղղորդող հարցեր 1) Ի՞նչ է նշանակում «երաժշտական խոսք»: 2) Կարո՞ղ է խոսքը երաժշտական լինել:	
Վերջնարդյունքներ 1) Հաղորդակցվի և ինքնարտահայտվի խոսակցական և երաժշտական ինտոնացիաների միջոցով և ճանաչի դրանք: 2) Համեմատի գրական և երաժշտական խոսքը: 3) Ստեղծի խաղային և հեքիաթային կերպարներ արտահայտիչ երգեցողության միջոցով, շնչառությունը համապատասխանեցնելով երաժշտական ֆրազներին: 4) Ստեղծի երաժշտական նյութին համապատասխան ռիթմական նվագակցություն «բնական» և ռիթմական նվագարաններով: 5) Ձեռքի նշաններով կատարի երկձայն երգեր: 6) Նկարագրի ստեղծագործությունից ստացած իր տպավորությունները գրագետ կապակցված խոսքով, օգտագործելով երաժշտական մասնագիտական եզրույթներ: 7) Դրսևորի հետաքրքրություն կենդանի կատարումների նկատմամբ և հաճախակի այցելի համերգասրահներ:		
Թեմայի բովանդակություն 1) Տարբեր բնույթի երգեր, երաժշտական ստեղծագործություններ: 2) Երաժշտական և գրական խոսք:	Առաջարկվող գործունեության ձևեր 1) Ունկնդրել և կատարել տարբեր բնույթի երգեր և երաժշտական ստեղծագործություններ: 2) Որոշել երաժշտական խոսքի տարրերը. մոտիվ, ֆրագ, նախադասություն, պարբերություն: 3) Որոշել երաժշտական ֆրազները լսողությամբ և նոտաներով, երգերի կատարման ընթացքում շնչառությունը համապատասխանեցնել ֆրազներին:	Խաչվող հասկացություններ Օրինաչափություններ Օրինաչափությունը տեսնելու և ճանաչելու առաջին քայլերից մեկը դասակարգումն է, որն իրականացվում է նմանությունների ու տարբերությունների բացահայտման շնորհիվ: Օրինակ՝ սովորողները հասկանում են, որ խոսակցական և երաժշտական լեզուների զարգացման օրինաչափությունները նման են իրար: Նրանք համեմատում են գրական և երաժշտական խոսքերը, ցույց են տալիս ընդհանրությունները՝ ռիթմը, շեշտը, մոտիվը,

	4) Համեմատել երաժշտական և գրական խոսքը, դրանց տարրերը, նշել ընդհանրությունները և առանձնահատկությունները:	Ֆրագը, Նախադասությունը, պարբերությունը, առոգանությունը և արտահայտչամիջոցների առանձնահատկությունները:
Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր		
Մայրենի - բացատրել գրական խոսքի և երաժշտական խոսքի ընդհանրությունները և առանձնահատկությունները:		
Կապը ՀԴԶ-ի վերջնարդյունքների հետ S1, S7, S8, S22, S23, S24, S27, S28, S30		

Թեմա 3	Մանկական օպերաներ Ենթաթեմա 1. Սիմֆոնիկ նվագախումբ և նվագարաններ
Նպատակներ <ol style="list-style-type: none"> 1) Ծանոթացնել մանկական օպերաներին, ուսուցանել հատվածներ: 2) Չարգացնել դրանք կատարելու և ներկայացնելու կարողություններ: 3) Ձևավորել պատկերացումներ և գիտելիքներ սիմֆոնիկ նվագարանների և նվագախմբի մասին: 4) Ձևավորել պատկերացումներ և գիտելիքներ Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի թատրոնի ու աշխարհի հանրահայտ օպերային թատրոնների(առցանց) մասին: 5) Ձևավորել կարողություններ թատրոններում պատշաճ վարքագիծ և պահվածք դրսևորելու համար: 6) Նպաստել կենդանի կատարումների նկատմամբ հետաքրքրությունների դրսևորմանը: 7) Արժևորել օպերային արվեստը: 	Ուղղորդող հարցեր Ի՞նչ է նշանակում մանկական օպերան: Ի՞նչ տրամադրություն է հաղորդում մանկական օպերան: Ի՞նչ է թատրոնը: Թատրոնի ի՞նչ տեսակներ գիտես: Ինչպե՞ս պիտի քեզ պահես թատրոնում:
Վերջնարդյունքներ <ol style="list-style-type: none"> 1) Բեմականացնի և ստեղծի հեքիաթային կերպարներ մանկական օպերաներից արտահայտիչ երգեցողության և դերասանական հնարների միջոցով: 2) Ստեղծի երաժշտական նյութին համապատասխան ռիթմական նվագակցություն «բնական» և ռիթմական նվագարաններով: 	

- 3) **Երգի** (մենակ կամ խմբով) հատվածներ մանկական օպերաներից ճիշտ կեցվածքով և շնչառությամբ, մաքուր ինտոնացիայով, հստակ ռիթմով, արտահայտիչ, հետևելով խմբավարի շարժումներին:
- 4) **Նկարագրի** ստեղծագործությունից ստացած իր տպավորությունները գրագետ կապակցված խոսքով,
- 5) **Բացատրի** ստեղծագործության բովանդակությունը, ցուցաբերի հուզական արձագանք, **մեկնաբանի** սեփական զգացողությունները:
- 6) **Տարբերի** հնչողությամբ սիմֆոնիկ նվագախմբի նվագարանների խումբը:
- 7) **Համեմատի** հակադիր բնույթի ստեղծագործությունները:
- 8) **Դրսևորի** հետաքրքրություն կենդանի կատարումների նկատմամբ և հաճախակի այցելի համերգասրահներ:
- 9) **Արժևորի** օպերային արվեստը և դրսևորի պատշաճ վերաբերմունք:

<p>Թեմայի բովանդակությունը</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Հայկական և այլ ազգերի մանկական օպերաներ: 2) Աշխարհի հանրահայտ օպերային թատրոններ: 3) Սիմֆոնիկ նվագարաններ և նվագախմբեր: 	<p>Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ունկնդրել (նաև դիտել տեսագրություններ) և արտահայտիչ կատարել մանկական օպերաների հատվածներ: 2) Բնութագրել, մեկնաբանել երաժշտությունը և կատարել համապատասխան երաժշտա-ռիթմական կամ պարային շարժումներ: 3) Ծանոթացնել սիմֆոնիկ նվագարաններին և նվագախմբերին: 4) Բեմադրել հատվածներ մանկական օպերաներից: 5) Չարգացնել երաժշտական ստեղծագործության նկատմամբ հետաքրքրություն և հուզական արձագանք: 6) Նկարել կամ ներկայացնել տպավորությունները փոքրիկ պատմվածով: 7) Այցելել օպերային թատրոն: 	<p>Խաչվող հասկացություններ Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ</p> <p>Հաղորդակցվելով մանկական օպերաներին՝ սովորողը դրսևորում է ստեղծագործական մոտեցումներ, ինչպես նաև երևակայություն, որով ներկայացնում է տվյալ երաժշտական կերպարը իր պատկերացումներով:</p>
<p>Միջառարակայական կապեր</p> <p>Մայրենի - ներկայացնել մանկական օպերաների լիբրետտոները:</p> <p>Թատրոն - Բեմադրել մանկական օպերաների հատվածներ:</p> <p>Կերպարվեստ - Նկարել մանկական օպերաների հերոսների կամ կատարի բեմական ձևավորումներ:</p> <p>Տեխնոլոգիա - Պատրաստել համապատասխան հագուստներ և պարագաներ:</p>		
<p>Կապը Հանրակրթության Պետական Չափորոշի վերջնարդյունքների հետ S1, S7, S8, S15, S22, S24, S27, S28, S30</p>		

<p>Թեմա 4</p>	<p>Հայ ազգային- ժողովրդական ծեսեր և նվագարաններ (10 ժամ) Ենթաթեմա 1. Երաժշտական և գրական խոսքը ժողովրդական ծեսերում</p>	
<p>Նպատակներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ձևավորել պատկերացումներ հայ ժողովրդական ծեսերի մասին: 2) Ձևավորել և զարգացնել դրանց նպատակների, բովանդակության, կառուցվածքի և իրականացման վերաբերյալ գիտելիքներ: 3) Ձևավորել ծեսերի ընթացքում կատարվող երգերը, խմբերգերը, շուրջպարերը և խաղերը կատարելու կարողություններ: 4) Ձևավորել հայ ազգային նվագարանների և նվագախմբերի մասին պատկերացումներ և գիտելիքներ: 5) Ուսումնասիրել և խթանել հետաքրքրություն ժողովրդական ծեսերում խոսակցական և երաժշտական ինտոնացիաների վերաբերյալ: 6) Չարգացնել ծեսերը և ժողովրդական ավանդույթները բեմականացնելու կարողություն 7) Արժևորել ժողովրդական ավանդույթները: 	<p>Ուղղորդող հարցեր Ի՞նչ է նշանակում ժողովրդական ծես: Ձեր ընտանիքում կատարո՞ւմ եք որևէ ծես կամ ծիսական արարողություն:</p>	
<p>Վերջնարդյունքներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ճանաչի և ներկայացնի ժողովրդական ծեսերը և ծիսական երաժշտությունը: 2) Ստեղծի կերպարներ ժողովրդական ծեսերից արտահայտիչ երգեցողության և դերասանական հնարների միջոցով: 3) Բեմականացնի ժողովրդական ծեսերի հատվածներ և ստեղծի հետաքրքրաշարժ երաժշտական կերպարներ: 4) Երգի (մեկնակ կամ խմբով) ժողովրդական տարբեր ծեսերի երգեր ճիշտ կեցվածքով և շնչառությամբ, մաքուր ինտոնացիայով, հստակ ռիթմով, արտահայտիչ: 5) Բացատրի ծեսերի բովանդակությունը, կառուցվածքը, ներկայացման ձևը, ցուցաբերի հուզական արձագանք: 6) Վերլուծի դրանք, մեկնաբանի խոսակցական և երաժշտական ինտոնացիաները, կատարի ծեսին համապատասխան պարեր և շուրջպարեր, մեկնաբանի դրանց իմաստը: 7) Տարբերի հնչողությամբ ազգային նվագարանները: 8) Նկարագրի ծիսական ավանդույթների փոփոխությունները մեր օրերում: 9) Արժևորի ժողովրդական ծեսերի դերը ժողովուրդների հասարակական, մշակութային և պատմական համատեքստում, բացատրի, որ ինքը, ուսումնասիրելով հայ ազգային երաժշտությունը, դառնում է նրա կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը: 		
<p>Թեմայի բովանդակությունը</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Հայ ժողովրդական ծեսեր: 2) Խոսակցական և երաժշտական ինտոնացիաները ժողովրդական ծեսերում: 	<p>Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ուսումնասիրել ժողովրդական ծեսերը: 	<p>Խաչվող հասկացություններ Անհատներ և հարաբերություններ</p> <p>Հաղորդակցվելով ազգային արվեստի ավանդույթներին, ժողովրդական ծեսերին՝ սովորողը հասկանում է, թե ո՛վ է ինքը, ինչ արմատներ</p>

<p>3) Ժողովրդական ավանդույթներ, տոնախմբություններ:</p> <p>4) Հայ ազգային նվագարաններ և նվագախմբեր:</p>	<p>2) Նկարագրել ժողովրդական ավանդույթները և բացատրել դրանց նպատակը:</p> <p>3) Սովորել և կատարել տարբեր ծիսական երգեր, պարերգեր, շուրջպարեր և խաղեր:</p> <p>4) Նկարագրել դրանցից ստացած տպավորությունները և ներկայացնել գույներով կամ նկարելով:</p> <p>5) Բեմադրել ծեսերի հատվածներ:</p> <p>6) Ներկայացնել ծեսի ընթացքում օգտագործվող ազգային նվագարանները:</p> <p>7) Արժևորել ժողովրդական արվեստը:</p>	<p>ունի, ինչպիսի երաժշտական նախասիրություններ ունի, ինչպես կարող է ինքնարտահայտվել ազգային ծիսական երգերի միջոցով: Համընկնո՞ւմ են իր և իր ընտանիքի, ընկերների պատկերացումները երաժշտության մասին, ինչպե՞ս կարող է իր զգացմունքները և հույզերը արտահայտել երաժշտության միջոցով, ի՞նչ դեր ունի այն իր կյանքում: Կարևորը՝ հասկանա, որ ազգային երաժշտությունն իր կյանքի անբաժանելի մասն է:</p> <p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ</p> <p>Մասնակցելով ծիսական արարողությունների բեմադրմանը՝ սովորողը դրսևորում է ստեղծագործական հմտություններ, ներկայացնում է ազգային ավանդույթները ուրույն մեկնաբանությամբ, դերասանական հնարներով, ազգային պարերով, խաղերով և այլն:</p>
<p>Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր</p> <p>Մայրենի – ներկայացնել հայ ժողովրդական ավանդույթները, ծեսերը:</p> <p>Կերպարվեստ – ստեղծել և ձևավորել ծիսական պարագաներ:</p> <p>Ես և շրջակա միջավայրը - ներկայացնել բնության զարթոնքի և ժողովրդական ծեսի կապը:</p> <p>Տեխնոլոգիա - պատրաստել ծիսական հագուստներ և պարագաներ:</p>		
<p>Կապը Հանրակրթության Պետական Չափորոշի վերջնարդյունքների հետ S1, S10, S16, S17, S19, S22, S24, S27, S28, S30</p>		

6-րդ դասարան

Թեմա 1		Համալիր (սինթետիկ) արվեստներ Օպերետ, Մյուզիքլ
Նպատակներ 1) Ձևավորել և զարգացնել համալիր (սինթետիկ) արվեստների մասին գիտելիքներ: 2) Չարգացնել դրանք ճանաչելու, վերլուծելու, մեկնաբանելու հմտություններ: 3) Ձևավորել և զարգացնել մյուզիքլ և օպերետ ժանրերը ուսումնասիրելու հմտություն: 4) Ձևավորել և զարգացնել համալիր (սինթետիկ) արվեստների նկատմամբ հատուկ վերաբերմունք՝ հետաքրքրասիրություն և սեր: 5) Ձևավորել և զարգացնել համերգասրահներ ու թատրոններ այցելելու պահանջ և մշակույթ:		Ուղղորդող հարցեր Լսել են մյուզիքլի կամ օպերետի մասին: Ե՞րբ են ստեղծվել և զարգացել: Ի՞նչ տարածում ունեն մեր ժամանակներում: Ծանո՞թ են Երևանի թատրոնների ազդագրերին, կա՞ն այս ժանրերը դրանց մեջ:
Վերջնարդյունքներ 1) Դրսևորի երաժշտական գիտելիքներ և հմտություններ՝ երաժշտական կերպարը ճիշտ և արտահայտիչ ներկայացնելու համար: 2) Երգի (մենակ կամ խմբով) արիաներ և խմբերգեր մյուզիքլից և օպերետներից, մաքուր ինտոնացիայով (նաև երկծայն), հստակ ռիթմով, նրբերանգներով, 3) Մեկնաբանի ունկնդրվող ստեղծագործության երաժշտական կերպարը՝ որպես մարդկային զգացմունքների, մտքերի, երևակայության, բնության երևույթների, իրադարձությունների նկարագրություն: 4) Վերլուծի և մեկնաբանի արիայի, խմբերգի հիմնական գաղափարը: Ցուցաբերի հուզական արձագանք և ապրումակցում: 5) Ինքնուրույն կամ խմբով ստեղծի փոքրիկ տեսակյուբ մյուզիքլի կամ օպերետի կոմպոզիտորի կամ ստեղծման պատմության մասին: 6) Արժևորի ազգային և համաշխարհային արվեստը և ներկայացնի տարբեր միջավայրերում: 7) Հաճախակի այցելի համերգասրահներ, թատրոններ:		
Թեմայի բովանդակությունը	Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
1) Մյուզիքլ և օպերետ ժանրերը՝ որպես սինթետիկ արվեստի ամենամատչելի ձևեր: 2) Դրանց բնույթն ու կառուցվածքը: 3) Դրանց կերպարները և զարգացումը: 4) Դրանց ընդհանրությունները և առանձնահատկությունները: 5) Դրանց դերն ու նշանակությունը տարբեր դարաշրջաններում:	1) Ունկնդրել կամ դիտել նշված ժանրերի ստեղծագործությունների տեսագրությունը: 2) Ուսումնասիրել լիբրետոտները: 3) Վերլուծել և մեկնաբանել երաժշտության համապատասխանությունը գրական տեսքստին: 4) Կատարել հատվածներ տվյալ ստեղծագործություններից արտահայտիչ,	Ժամանակ և տարածություն Սովորողները երաժշտական մեծ կտավի ստեղծագործություններն ուսումնասիրելիս բացահայտում են հերոսների ապրած ժամանակաշրջանը, նրանց կենցաղը, մարդկության պատմության շրջադարձային կետերը, ինչպես նաև անհատների և քաղաքակրթությունների հարաբերությունները, դրանց փոխկապակցվածությունը տվյալ անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից: Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ

	<p>երաժշտական և դերասանական հմտություններով:</p> <p>5) Բեմադրել տվյալ ստեղծագործությունների հատվածներ:</p> <p>6) Փորձել ստեղծել փոքրիկ մյուզիքլ սեփական սցենարով:</p> <p>7) Այցելել համերգասրահներ և թատրոններ:</p>	<p>Պետք է երաժշտությունը ուսումնասիրել մեկ ամբողջության մեջ այն ամենի հետ, ինչը նրան ծնում և շրջապատում է. կյանքի, բնության, սովորությունների, բանաստեղծությունների, հեքիաթի, հավատքի, հուշարձանների, ամրոցների, գեղանկարների և շատ-շատ ուրիշ բաների հետ: Երաժշտությանը հաղորդակցվելով՝ սովորողն իր տպավորությունները, զգացողությունները պատկերում է բանավոր ելույթով, կերպարվեստի գործով կամ էլեկրոնային ուսումնական նյութ ստեղծելով, արժևորելով ստեղծարարությունը և ներդաշնակությունը:</p>
<p>Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր</p> <p>Գրականություն - Վերլուծել ուսումնասիրվող երաժշտական ստեղծագործության գրական հիմքը՝ լիբրետտոն, ստեղծման ժամանակաշրջանը, ոճը, արտահայտչականությունը և այլն:</p> <p>Կերպարվեստ - Վերլուծել մյուզիքլի, օպերետի բեմի ձևավորման, դեկորների ընտրության, հագուստների ձևավորման համապատասխանությունը ստեղծագործության բովանդակությանը:</p> <p>Պարարվեստ - Ուսումնասիրվող երաժշտական ստեղծագործությանը համապատասխան ստեղծել և կատարել պարային շարժումներ:</p> <p>Հայրենագիտություն- բեմադրել տվյալ ստեղծագործության բովանդակությանը համապատասխան ծիսական տոնակատարություններ:</p> <p>Տեխնոլոգիա – պատրաստել բեմական հագուստներ և պարագաներ:</p>		
<p>Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշի վերջնարդյունքների հետ: Յ2, Յ26 , Յ28, Յ30, Յ31, Յ32, Յ34, Յ42, Յ43, Յ44, Յ45</p>		

<p>Թեմա 2</p>	<p>Օպերա, բալետ (դասական, ազգային, ժամանակակից.)</p>
<p>Նպատակներ</p> <p>1) Չարգացնել ազգային և համաշխարհային օպերային և բալետային արվեստների վերաբերյալ գիտելիքներ:</p> <p>2) Չարգացնել դրանցից հատվածներ կատարելու, վերլուծելու, մեկնաբանելու, բեմադրելու հմտություններ:</p>	<p>Ուղղորդող հարցեր</p> <p>Ի՞նչ արվեստների միասնությունից են ստեղծվում այդ ժանրերը, Ինչու՞ են դժվարարամատչելի հասարակության լայն խավերի համար</p>

<p>3) Չարգացնել հմտություններ դրանց ունկնդրումից կամ դիտումից ստացած տպավորությունները մեկնաբանելու համար:</p> <p>4) Ձևավորել այդ ժանրերի նկատմամբ հատուկ վերաբերմունք՝ հետաքրքրասիրության դրսևորում, համերգասրահներ, թատրոններ այցելելու պահանջ և մշակույթ:</p>	<p>Այցելել ես որևէ երաժշտական թատրոն:</p>	
<p>Վերջնարդյունքներ</p> <p>1) Երգի (մենակ կամ խմբով) հատվածներ օպերաներից՝ խմբերգեր, արիաներ մաքուր ինտոնացիայով (նաև երկձայն), հստակ ռիթմով, նրբերանգներով, զարգացնելով մեղեդային գիծը, հետևելով նվագակցությանը և խմբավարի շարժումներին:</p> <p>2) Ստեղծի հետազոտական կյուբ որևէ օպերայի, բալետի, դրանց հեղինակների կամ ազգային, համաշխարհային հանրահայտ կատարողների մասին՝ կիրառելով նոր տեխնոլոգիաներ:</p> <p>3) Վերլուծի և մեկնաբանի օպերայի կամ բալետի հիմնական գաղափարը: Ցուցաբերի հուզական արձագանք, որոշի, թե որ արտահայտչամիջոցների կիրառման շնորհիվ է հեղինակը ներկայացրել իր մտահղացումը:</p> <p>4) Մեկնաբանի ունկնդրվող ստեղծագործության երաժշտական կերպարը՝ որպես մարդկային զացմունքների, մտքերի, երևակայության, բնության երևույթների, իրադարձությունների նկարագրություն:</p> <p>5) Ներկայացնի նոր տեխնոլոգիաների դերը օպերային ներկայացումներն ավելի տպավորիչ դարձնելու գործընթացում, արժևորի դրանց միջոցով ստեղծված երաժշտական կերպարի ներգործության ուժը մարդու զացմունքների և գիտակցության վրա:</p> <p>6) Մեկնաբանի մարդկության զարգացման փուլերի ազդեցությունը նոր ժանրերի (օրինակ՝ ռոք-օպերա, օպերա-բալետ) առաջացման վրա:</p> <p>7) Ազգային երաժշտության իմացությունն օգտագործի իր երկրի պատմությունը, մշակույթը, ազգային արժեքները ներկայացնելու և մեկնաբանելու համար:</p>		
<p>Թեմայի բովանդակությունը</p> <p>1) Մանկական, դասական, ազգային և ժամանակակից օպերային և բալետային երաժշտություն:</p> <p>2) Դրանց բնույթն ու կառուցվածքը:</p> <p>3) Երաժշտական կերպարների զարգացումը:</p> <p>4) Նախերգանք- ֆինալ:</p> <p>5) Այդ ժանրերի զարգացումը XX-XXI դարերում:</p>	<p>1) Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p> <p>2) Ուսումնասիրել ազգային և համաշխարհային օպերային և բալետային երաժշտության նմուշները:</p> <p>3) Ունկնդրել կամ դիտել ստեղծագործության տեսագրությունը:</p> <p>4) Ուսումնասիրել լիբրետտոն:</p> <p>5) Վերլուծել և մեկնաբանել երաժշտության համապատասխանությունը գրական տեքստին:</p> <p>6) Կատարել հատվածներ տվյալ ստեղծագործություններից:</p> <p>7) Բեմադրել մանկական կամ ազգային որևէ օպերայի հատվածներ:</p> <p>8) Ներկայացնել հետազոտական կամ նախագծային աշխատանքներ</p>	<p>Խաչվող հասկացություններ ժամանակ և տարածություն</p> <p>Սովորողները երաժշտական մեծ կտավի ստեղծագործություններն ուսումնասիրելիս բացահայտում են հերոսների ապրած ժամանակաշրջանը, նրանց կենցաղը, մարդկության պատմության շրջադարձային փուլերը, ինչպես նաև անհատների և քաղաքակրթության հարաբերությունները, դրանց փոխկապակցվածությունը տվյալ անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:</p> <p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ</p> <p>Սովորողը, ուսումնասիրելով օպերային և բալետային արվեստը, ներկայացնում է հետազոտական կամ նախագծային աշխատանքներ</p>

	<p>«Օպերային և բալետային արվեստը աշխարհում և Հայաստանում» կամ «Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ակադեմիական թատրոն» թեմայով:</p> <p>9) Այցելել օպերային թատրոն:</p>	<p>իր տպավորությունների, զգացողությունների մասին, կատարում է ինքնուրույն եզրահանգումներ: Կազմակերպում է քննարկումներ, բանավեճեր: Այս գաղափարի ուսումնասիրության ընթացքում սովորողները փորձում են պատասխանել այն հարցին, թե ի՞նչ է ստեղծարարությունը, որն է դրա դերը, նպատակը կամ ի՞նչ հիմնախնդիրների լուծումներ է առաջարկում ամեն մարդու կյանքում:</p> <p>Սովորողն արժևորում է մշակույթի բարձրակարգ ստեղծագործությունները, հասկանում է դրանց գեղագիտական և բարոյական արժեքը, սովորում է դրանցով զարդարել և հարստացնել իր կյանքը:</p>
--	--	--

<p>Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր</p> <p>Գրականություն - Վերլուծել ուսումնասիրվող երաժշտական ստեղծագործության գրական հիմքը՝ լիբրետտոն, ստեղծման ժամանակաշրջանը, ոճը, արտահայտչականությունը: Ներկայացնել արվեստների սկզբնաղբյուրների, նպատակների ընդհանրությունը և արտահայտչամիջոցների առանձնահատկությունները:</p> <p>Կերպարվեստ - Վերլուծել օպերայի, բալետի բեմի ձևավորման, դեկորների ընտրության, հագուստների ձևավորման համապատասխանությունը ստեղծագործության բովանդակությանը:</p> <p>Պարարվեստ - Ուսումնասիրվող երաժշտական ստեղծագործությանը համապատասխան պարերի շարժումներ ստեղծել և կատարել:</p> <p>Հայրենագիտություն - Տվյալ ստեղծագործության բովանդակությանը համապատասխան բեմադրել ծիսական տոնակատարություններ:</p> <p>Տեխնոլոգիա - Բեմական հագուստներ և պարագաներ պատրաստել:</p>	
<p>Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշի վերջնարդյունքների հետ: Հ2, Հ26 , Հ28, Հ30, Հ31, Հ32, Հ34, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45</p>	

<p>Թեմա 3</p>	<p>Համաշխարհային և ազգային հանրահայտ կատարողներ՝ դիրիժորներ, երգիչներ, երաժիշտներ</p>
<p>Նպատակներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ձևավորել և զարգացնել ազգային և համաշխարհային հանրահայտ երաժիշտ կատարողների մասին գիտելիքներ: 2) Չարգացնել նրանց ստեղծագործական գործունեությունը ուսումնասիրելու հմտություններ: 	<p>Ուղղորդող հարցեր</p> <p>Ի՞նչ գիտեք համաշխարհային և ազգային հանրահայտ կատարողների՝ դիրիժորների, երգիչների, պարողների, երաժիշտների մասին: Ունե՞ք արդյոք նախընտրած որևէ կատարող: Ի՞նչո՞ւ եք նրան նախընտրում:</p>

3) Արժևորել նրանց տաղանդը, անցած ուղին և համաշխարհային արվեստի զարգացման գործընթացում ունեցած ավանդը:		
Վերջնարդյունքներ		
1) Դրսևորի հատուկ վերաբերմունք համաշխարհային և ազգային հանրահայտ կատարողների նկատմամբ և արժևորի բոլոր ժանրերի և երգչային ձայների, դիրիժորների, երաժիշտների, պարողների բարձրորակ կատարումները:		
2) Ինքնուրույն կամ խմբով ստեղծի փոքրիկ տեսանյութ տարբեր ժանրերի հանրահայտ կատարողների և նրանց կատարումներից ստացած տպավորությունների մասին, եզրահանգումներ անի:		
3) Ազգային երաժշտության կատարողական արվեստի հանրահայտ անունների իմացությունն օգտագործի իր երկրի պատմությունը, մշակույթը, ազգային արժեքները ներկայացնելու և մեկնաբանելու համար:		
Թեմայի բովանդակություն	Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող հասկացություններ
1) Համաշխարհային և ազգային հանրահայտ կատարողներ՝ դիրիժորներ, երգիչներ, երաժիշտներ, պարողներ: 2) Նրանց կյանքը և ստեղծագործական գործունեությունը: 3) Նրանց տեղը համաշխարհային արվեստում:	1) Ուսումնասիրել հանրահայտ կատարողների ստեղծագործական գործունեությունը: 2) Ունկնդրել և դիտել նրանց կատարումները: 3) Վերլուծել և գնահատել նրանց ավանդը համաշխարհային արվեստի զարգացման գործում: 4) Ստեղծել հետազոտական աշխատանք կամ նախագիծ նրանց ստեղծագործական գործունեության մասին:	Ժամանակ և տարածություն Սովորողները, ծանոթանալով համաշխարհային և ազգային հանրահայտ կատարողների ստեղծագործական գործունեությանը, բացահայտում են նրանց ապրած ժամանակաշրջանը, կենցաղը, արժևորում հասարակական գործունեությունը:
Միջառարկայակն կապեր		
Գրականություն - Ներկայացնել գրականության ասպարեզում հայտնի ասմունքողների, գրականագետների արվեստը:		
Թատրոն - Ներկայացնել թատերական գործիչների, դերասանների արվեստը:		
Պարարվեստ - Ներկայացնել հանրահայտ պարողների, պարուսույցների, բեմադրիչների արվեստը:		
Մշակույթ - Ներկայացնել հանրահայտ մշակութային գործիչներին, արվեստագետներին և արժևորի նրանց ավանդը:		
Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշի վերջնարդյունքների հետ: Հ2, Հ26 , Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ34, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45		

Թեմա 4	Նվագարանային ժանրեր՝ սոնատ, կոնցերտ, սիմֆոնիկ պատկերներ, սիմֆոնիա (8 ժամ):
Նպատակներ	Ուղղորդող հարցեր

<ol style="list-style-type: none"> 1) Ձևավորել և զարգացնել նվազարանային ժանրերի՝ սոնատի, կոնցերտի, սիմֆոնիկ պատկերների, սիմֆոնիայի մասին պատկերացումներ: 2) Ձևավորել նշված ժանրերի բնույթի, բովանդակության, կառուցվածքի և ձևի մասին գիտելիքներ: 3) Ձևավորել դրանց ունկնդրումից ստացած տպավորությունները վերլուծելու և մեկնաբանելու հմտություններ: 4) Ձևավորել կենդանի կատարումների և համերգասրահներ, թատրոններ այցելելու նկատմամբ հետաքրքրություն և պահանջ: 5) Արժևորել ազգային և համաշխարհային համբավ ունեցող երաժիշտ կատարողների արվեստը: 	<p>Ի՞նչ ժանրեր կան, որոնք կատարում են միայն նվազարանները և նվազախմբերը: Ո՞ր ժանրն է քեզ առավել հետաքրքրում: Ո՞ր հայ կոմպոզիտորն է ստեղծել առաջին սոնատը, կոնցերտը, սիմֆոնիան, Ներկա եղե՞լ ես որևէ ժանրի համերգային կատարմանը:</p>	
<p>Վերջնարդյունքներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ինքնուրույն կամ խմբով ստեղծի փոքրիկ տեսանյութ կամ սահիկաշար տվյալ ժանրերի ստեղծագործություններից ստացած տպավորությունների մասին կամ հանդես գա բանավոր ելույթով, եզրահանգումներ անի: 2) Մեկնաբանի ունկնդրվող ստեղծագործության երաժշտական կերպարը՝ որպես մարդկային զացմունքների, մտքերի, երևակայության, բնության երևույթների, իրադարձությունների նկարագրություն: 3) Վերլուծի և մեկնաբանի նվազարանային ժանրերի կառուցվածքը: Ներկայացնի նվազարանները և նվազախմբերը, ցուցաբերի հուզական արձագանք: 4) Վերլուծի երաժշտական նյութը, որոշի, թե որ արտահայտչամիջոցների կիրառման շնորհիվ է հեղինակը մարմնավորել իր մտահղացումը: 5) Արժևորի այդ ժանրերի միջոցով ստեղծված երաժշտական կերպարի ներգործության ուժը մարդու զացմունքների և գիտակցության վրա: 6) Արժևորի այդ ժանրերի ազգային և համաշխարհային լավագույն նմուշները: 		
<p>Թեմայի բովանդակությունը</p>	<p>Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p>	<p>Խաչվող հասկացություններ</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1) Նվազարանային ժանրեր՝ սոնատ, կոնցերտ, սիմֆոնիկ պատկերներ, սիմֆոնիա և այլն: 2) Դրանց կառուցվածքը, մասերը: 3) Դրանցում առկա երաժշտական կերպարների զարգացումը: 4) Դրանք կատարող նվազարանները և նվազախմբերը: 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Սոնատի, կոնցերտի, սիմֆոնիկ պատկերների, սիմֆոնիայի ունկնդրում ձայնագրության կամ տեսաերկի միջոցով: 2) Զննարկում, մեկնաբանում: 3) Նշված ժանրերում առկա մեկ կամ մի քանի կերպարների վերլուծություն և մեկնաբանում: 4) Դրանք կատարող նվազարանների և նվազախմբերի ներկայացում: 	<p>Օրինաչափություններ Օրինաչափությունը տեսնելու և ճանաչելու առաջին քայլերից մեկը դասակարգումն է, որն իրականացվում է նմանությունների ու տարբերությունների բացահայտման շնորհիվ: Երաժշտական ժանրերը դասակարգվում են ընդհանուր հատկանիշների կամ նմանատիպ կառուցվածքների հիման վրա: Դասակարգումը թույլ է տալիս բազմատեսակ ստեղծագործությունները համակարգել սահմանափակ թվով խմբերում:</p>

	<p>5) Զննարկումներ երաժշտության և արվեստի մյուս ճյուղերի բազմա ստեղծագործությունների մասին:</p>	<p>Կառուցվածք և գործառույթ Կառուցվածքը Էական դեր ունի որևէ ստեղծագործության գաղափարի ուսումնասիրման և բացահայտման հարցում, երբ պարզվում է, թե ինչու է հեղինակը կառուցել իր երկը հենց այդ կառուցվածքով, ինչ նպատակ է հետապնդել, մասերից յուրաքանչյուրն ինչ դեր ունի մտքերը, հույզերը, զգացումները արտահայտելու գործում:</p>
<p>Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր Գրականություն - Բազմամաս գրական ստեղծագործությունները համեմատել երաժշտական մեծ կտավի ստեղծագործությունների հետ, գրագետ կապակցված խոսքով ներկայացնել ընդհանրությունները և առանձնահատկությունները: Կերպարվեստ - Ներկայացնել երաժշտական մեծ կտավի ստեղծագործությունների բնույթին համապատասխան բազմամաս կերպարվեստային ստեղծագործություն:</p>		
<p>Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշչի վերջնարդյունքների հետ: Յ2, Յ26 , Յ28, Յ30, Յ31, Յ32, Յ34, Յ42, Յ43, Յ44, Յ45</p>		

8-րդ դասարան

Թեմա 1.

Ժամանակակից երաժշտատեսակներն աշխարհում և Հայաստանում՝ ջազ, ռոք, , փոփ, բլյուզ, հիփ հոփ,ռեպ...

Նպատակներ

- 1) Ձևավորել և զարգացնել ժամանակակից երաժշտատեսակների մասին պատկերացումներ և գիտելիքներ:
- 2) Ձևավորել և զարգացնել Հայաստանում առկա ժամանակակից երաժշտատեսակների հայտնի կատարողների արվեստի մասին գիտելիքներ:
- 3) Ձևավորել և զարգացնել սեփական երաժշտական ճաշակը ներկայացնելու և հիմնավորելու հմտություններ:
- 4) Ձևավորել և զարգացնել նախընտրած կոմպոզիտորի կամ կատարողի մասին հետազոտական կամ նախագծային աշխատանք կատարելու հմտություններ:
- 5) Արժևորել ժամանակակից երաժշտական արվեստը:

Ուղղորդող հարցեր

Ի՞նչ է նշանակում ժամանակակից արվեստ: Ժամանակակից ի՞նչ երաժշտատեսակներ գիտես: Դրանցից ո՞րն ես նախընտրում և ինչու: Հաճախ՞ում ես համերգասրահներ նշված ոճերի համերգներ ունկնդրելու համար:

Վերջնարդյունքներ

- 1) **Ճանաչի ժամանակակից** երաժշտատեսակները և **թվարկի** այդ ոճերի հանրահայտ երաժիշտ կատարողների անունները:
- 2) **Կատարի այդ** ոճով ստեղծագործող հայ կոմպոզիտորների ստեղծագործությունները:
- 3) Իր անհատական երաժշտական տպավորությունները, հուզական արձագանքը **Ներկայացնի** բանավոր ելույթների, էսսեների կամ շնորհանդեսների միջոցով: Ներկայացման ընթացքում **օգտագործի** խոր տեխնոլոգիաների հնարավորությունները:
- 4) **Վերլուծի** երաժշտական ստեղծագործությունը, արտահայտի սեփական տեսակետը հեղինակի գաղափարի վերաբերյալ, ակտիվորեն ներգրավվի քննարկումների, բանավեճերի մեջ, հարգի ուրիշների կարծիքը, հիմնավորի սեփական կարծիքը:
- 5) Ուսումնասիրի XX-XXI դարերի երաժշտական ուղղությունները և **Ներկայացնի** որևէ կոմպոզիտորի, կատարողի կամ համույթի ստեղծագործական գործունեությունը հետազոտական կամ նախագծային աշխատանքով:
- 6) **Արժևորի** ժամանակակից երաժշտությունը՝ որպես կյանքի և շրջակա միջավայրի գեղարվեստական արտացոլման միջոց:

Թեմայի բովանդակությունը

- 1) Ժամանակակից երաժշտական ուղղությունները. Ջազ. առաջացումը և զարգացումը աշխարհում և Հայաստանում.
- 2) Ռոք, փոփ, բլյուզ, հիփ հոփ և այլ ուղղությունները, դրանց տեսակները աշխարհում և Հայաստանում:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր

- 1) Ուսումնասիրել, ունկնդրել, կատարել, մեկնաբանել ժամանակակից երաժշտական ուղղությունները աշխարհում և Հայաստանում:
- 2) Կազմակերպել քննարկումներ, բանավեճեր, ստեղծել պաստառներ, շնորհանդեսներ, նախագծային աշխատանքներ և այլն:

Խաչվող հասկացություններ

Անհատներ և հարաբերություններ
Սովորողը, ուսումնասիրելով XX-XXI դարերի երաժշտական ուղղությունները, ներկայացնում է հետազոտական կամ նախագծային աշխատանքներ իր տպավորությունների, զգացողությունների, երաժշտական ճաշակի մասին, անում է ինքնուրույն եզրահանգումներ: Կազմակերպում է քննարկումներ, բանավեճեր, ստեղծում է պաստառներ, շնորհանդեսներ և այլն: Այս թեմայի ուսումնասիրության ընթացքում սովորողները

		<p>փորձում են պատասխանել այն հարցին, թե ի՞նչ է ստեղծարարությունը, որոնք են դրա դերն ու նպատակը, կամ ինչ հիմնախնդիրների լուծումներ է առաջարկում ամեն մարդու կյանքում: Սովորողն արժևորում է բոլոր ժանրերի բարձրաժեք ստեղծագործությունները, հասկանում է դրանց գեղագիտական և բարոյական արժեքը, սովորում է դրանցով զարդարել և հարստացնել իր կյանքը:</p>
--	--	---

Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր

- **Հայ գրականություն** – Ներկայացնել ժամանակակից գրական ուղղությունները հայ գրականության մեջ և համեմատել երաժշտության հետ:
- **Կերպարվեստ** - Ներկայացնել ժամանակակից կերպարվեստի ուղղությունները և դրա ներկայացուցիչներին:
- **Մշակույթ** - Ներկայացնել արվեստի տարբեր ճյուղերի ժամանակակից ուղղությունները:

Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշի վերջնարդյունքների հետ
Հ2, Հ26, Հ28, Հ30, Հ31, Հ32, Հ34, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45

<p align="center">Թեմա 2. Ժողովրդական և դասական ստեղծագործությունների ժամանակակից մշակումները, ժողովրդական նվագարանների կիրառումը ժամանակակից երաժշտական արվեստում</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Նպատակներ 2) Ձևավորել և զարգացնել ժողովրդական և դասական ստեղծագործությունների ժամանակակից մշակումների մասին պատկերացումներ և գիտելիքներ: 3) Չարգացնել տվյալ մշակումներում ազգային նվագարանները և դրանց նորովի հնչողությունը ճանաչելու, քննարկելու և գնահատելու հմտություններ: 4) Չարգացնել ժողովրդական երգերի ժամանակակից մշակումները ներկայացնելու, մեկնաբանելու և սեփական կարծիք հայտնելու հմտություններ: 5) Չարգացնել ժողովրդական և դասական ստեղծագործությունների ժամանակակից մշակումները գնահատելու և քննադատական վերաբերմունք դրսևորելու հմտություններ: 6) Արժևորել ժողովրդական և դասական ստեղծագործությունների բարձրորակ մշակումները: 	<p>Ուղղորդող հարցեր</p> <p>Ի՞նչ նպատակ ունեն ժողովրդական և դասական ստեղծագործությունների ժամանակակից մշակումները: Ինչպե՞ս են հնչում ժողովրդական նվագարանները ժամանակակից նվագախմբերում: Ձեր ընտանիքում բոլորի՞ն են դուր գալիս նման մշակումները: Սիրո՞ւմ ես ժողովրդական և դասական ստեղծագործությունների ժամանակակից մշակումները:</p>
<p>Վերջնարդյունքներ</p>	

- 1) Լսողությամբ **ճանաչի** տարբեր ժանրերի երաժշտական ստեղծագործությունների ժամանակակից մշակումները, դրանցում առկա ազգային նվագարանների նորովի հնչողությունը և մեկնաբանի դրանք:
- 2) Իր անհատական երաժշտական տպավորությունները, հուզական արձագանքը **Ներկայացնի** բանավոր ելույթների, Էսսեների կամ շնորհանդեսների միջոցով:
- 3) Ուսումնասիրի XX-XXI դարերի երաժշտական ուղղությունները և ներկայացնի որևէ կոմպոզիտորի կամ կատարողի ստեղծագործական գործունեությունը հետազոտական կամ նախագծային աշխատանք:
- 4) **Արժևորի** հայ ժամանակակից երաժշտությունը՝ որպես կյանքի և շրջակա միջավայրի գեղարվեստական արտացոլման միջոց:

Թեմայի բովանդակությունը

- 1) Ժողովրդական և դասական ստեղծագործությունների ժամանակակից մշակումներ:
- 2) Հայ ազգային նվագարանները ժամանակակից երաժշտական մշակումներում:
- 3) Տեսաֆիլմեր, համերգների հատվածներ:

Առաջարկվող գործունեության ձևերը

- 1) Ուսումնասիրել տարբեր ժանրերի երաժշտության ժամանակակից մշակումները:
- 2) Ունկնդրել ժողովրդական և դասական ստեղծագործությունների ժամանակակից մշակումները, կատարել դրանք և մեկնաբանել:
- 3) Համեմատել ստեղծագործությունների մշակումները բնագրի հետ, նշել առավելություններն ու թերությունները:
- 4) Փորձի ստեղծել որևէ ժողովրդական երգի ժամանակակից մշակում՝ օգտվելով համակարգչային ծրագրերից և կատարի այն:

Խաչվող հասկացություններ Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ

Սովորողներն այս թեմայով կազմակերպում են քննարկումներ, բանավեճեր, շնորհանդեսներ, հայտնում են ինքուրույն կարծիքներ տվյալ մշակումների վերաբերյալ: Ուսումնասիրում են այն ուղիները, միջոցները, որոնցով բացահայտում և արտահայտում ենք գաղափարներ, համոզմունքներ, արժեքներ, զգացումներ, մշակույթի դրսևորումներ, արժևորում ենք գեղագիտությունը և ստեղծարարությունը:

Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր

Կինո - Ուսումնասիրել միևնույն սցենարով նոր ֆիլմերի նկարահանումները, հին ֆիլմերի թվայնացումները և մեկնաբանել դրանց առավելությունները կամ թերությունները:
Թատրոն - Դիտել տարբեր գրական ստեղծագործությունների նորովի բեմադրությունները և քննարկել:
Գրականություն - Ուսումնասիրել տարբեր գրական ժանրերի նորովի մատուցումները:
Կերպարվեստ – Ներկայացնել տարբեր գրական ստեղծագործությունների նոր նկարագարողումներ, ձևավորումներ:
Օպերայի, բալետի ժամանակակից բեմադրություններ, նորովի մեկնաբանություններ:

Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշի վերջնարդյունքների հետ

Հ2, Հ26 , Հ28, Հ30, Հ31, Հ32, Հ34, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45

Յեղիևակայիև և քաղաքայիև երգեր

Նպատակներ

- 1) Ձևավորել գիտելիքներ հեղիևակայիև և քաղաքայիև երգի ժանրերի և այդ ժանրերում ստեղծագործող երաժիշտների, Նրանց գործուևեության մասիև:
- 2) Ձևավորել հեղիևակայիև երգը որպես սոցիալական երևույթ ընկալելու, սեփական տեսակետը հայտնելու, քննարկումներիև և բանավեճերիև ակտիվորեն մասնակցելու հմտություններ:
- 3) Արժևորել և ներկայացնել ժամանակակից հեղիևակ կատարողների արվեստը:

Ուղղորդող հարցեր

Ի՞նչ ես հասկանում՝ հեղիևակայիև կամ քաղաքայիև երգ ասելով:
Ճանաչում ես այդ ժանրերի հայ կատարողներին:
Ո՞ր հեղիևակի երգերիև ու կատարումներն ես սիրում:
Ձեր ընտանիքում հաճա՞խ եք լսում Նրանց կատարումները:

Վերջնարդյունքներ

- 1) **Ունկնդրի և կատարի** հայկական և արտասահմանյան հեղիևակայիև և քաղաքայիև ոճի երգերը, բացատրի դրանց առանձնահատկությունները:
- 2) **Մեկնաբանի** հանրամատչելի երաժշտության առանձնահատկությունները, **թվարկի** ժամանակակից տարբեր հեղիևակների, երաժիշտ կատարողների իր նախընտրած ստեղծագործությունները:
- 3) Իր անհատական երաժշտական տպավորությունները, հուզական արձագանքը **ներկայացնի** բանավոր ելույթների, էսսեների կամ շնորհանդեսների միջոցով: Ներկայացման ընթացքում օգտագործի Նոր տեխնոլոգիաների հնարավորությունները:
- 4) **Վերլուծի** երաժշտական ստեղծագործությունը, արտահայտի սեփական տեսակետը հեղիևակի գաղափարի վերաբերյալ, ակտիվորեն ներգրավվի քննարկումներում, բանավեճերում, հարգի ուրիշների կարծիքը, հիմնավորի սեփական կարծիքը:
- 5) Կարևորի ժամանակակից հեղիևակ կատարողների արվեստը:

Թեմայի բովանդակությունը

- 1) Յեղիևակայիև և քաղաքայիև ոճերի երգերի կատարողները և Նրանց ստեղծագործական գործուևեությունը:
- 2) Յեղիևակայիև և քաղաքայիև ոճերի երգերի տարբեր կատարումներ:

Առաջարկվող գործուևեության ձևեր

- 1) Ուսումնասիրել հեղիևակայիև և քաղաքայիև երգի երաժիշտների ստեղծագործական գործուևեությունը:
- 2) Ներկայացնել հեղիևակայիև երգը՝ որպես սոցիալական երևույթ:
- 3) Ունկնդրել, մեկնաբանել և կատարել նշված ոճերի երգերը:
- 4) Դիտել համերգների հատվածներ:
- 5) Պատրաստել շնորհանդեսներ, զեկույցներ և այլ հետազոտական աշխատանքներ:
- 6) Կազմակերպել հանդիպումներ հեղիևակայիև երգի հայ կատարողների հետ:

Խաչվող հասկացություններ

Անհատական և մշակութայիև արժեհամակարգ
Սովորողները ներգրավվում են այս թեմայով ակտիվ քննարկումներում և բանավեճերում, հայտնում են ինքնուրույն կարծիքներ, հարգում են ուրիշների կարծիքը, հիմնավորում սեփական կարծիքը:
Ուսումնասիրում են այն ուղիները, միջոցները, որոնցով բացահայտում և արտահայտում են իրենց գաղափարները, համոզմունքները, նախասիրությունները, երաժշտական ճաշակը, արժեքները, արժևորում են ստեղծարարությունը և ներդաշնակությունը:

Միջառարկայական (միջբնագավառայիև) կապեր

Գրականություն - Ուսումնասիրել հեղիևակայիև և քաղաքայիև երգերի գրական տեքստերը, վերլուծել և մեկնաբանել դրանց բովանդակությունը:

Մշակույթ - Վերլուծել և մեկնաբանել ազգայիև և քաղաքայիև արվեստի ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները:

Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշի վերջնադրույունքների հետ
Հ2, Հ26 , Հ28, Հ30, Հ31, Հ32, Հ34, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45

11-րդ դասարան

Թեմա 1. Հայկական օպերայի ծնունդն ու զարգացումը:

<p>Նպատակները</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ընդլայնել գիտելիքներ հայկական օպերայի պատմության, զարգացման փուլերի և այսօրվա դրության մասին: 2) Չարգացնել հայկական օպերաների հատվածներ ունկնդրելու (դիտելու), բնութագրելու, վերլուծելու և կատարելու հմտություններ: 3) Չարգացնել տարբեր ժամանակաշրջանների հայ օպերային արվեստին նվիրված նախագծի կամ դպրոցական միջոցառման համար երաժշտական նյութի պատրաստման հմտություններ: 4) Արժևորել հայկական օպերային արվեստը: 	<p>Ուղղորդող հարցեր</p> <p>Սիրուն՞ էս հայկական օպերան: Գիտե՞ս հայկական օպերայի հիմնադիրներին: Հայկական ո՞ր օպերան է քեզ հոգեհարազատ: Այցելե՞լ էս Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ակադեմիական թատրոն:</p>	
<p>Վերջնարդյունքներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ստեղծի (մենակ կամ խմբով) իր նախընտրած ժամանակաշրջանի հայ օպերային արվեստին նվիրված նախագիծ կամ երաժշտական նյութ դպրոցական միջոցառման համար: 2) Հաղորդակցվի և ինքնարտահայտվի ազգային օպերային արվեստի նմուշներով: 3) Ձևավորի և զարգացնի երաժշտական ճաշակ, ընդլայնի ազգային մշակութային ժառանգության նվաճումների մասին գիտելիքները նոր տեխնոլոգիաների, մասնավորապես՝ ուսումնական վիրտուալ այցերի (համերգասրահներ, թատրոններ, թանգարաններ) միջոցով: 4) Դրսևորի հետաքրքրություն կենդանի կատարումների նկատմամբ և հաճախակի այցելի համերգասրահներ: 5) Արժևորի հայ ազգային օպերային արվեստը: 		
<p>Թեմայի բովանդակությունը</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Հայկական օպերային արվեստ: 2) Հայկական օպերաների հատվածներ և օպերային ներկայացումներ: 	<p>Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Կատարել ուսումնասիրություններ, հետազոտություններ, դիտել համերգների հատվածներ: 2) Ունկնդրել, վերլուծել, մեկնաբանել և կատարել օպերաների հատվածներ: 3) Կազմակերպել քննարկումներ, բանավեճեր, շնորհանդեսներ, զեկուցումներ: 4) Այցելել օպերային թատրոն (նաև առցանց): 	<p>Խաչվող հասկացություններ Անհատներ և հարաբերություններ</p> <p>Ուսումնասիրելով հայ օպերային արվեստը՝ սովորողը հասկանում է, թե ո՞վ է ինքը, ինչ արմատներ ունի, ինչ է իր համար ազգային օպերային երաժշտությունը, ինչպես կարող է իր զգացմունքները և հույզերն արտահայտել երաժշտության միջոցով, ինչ դեր ունի այն իր կյանքում:</p>
<p>Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր</p> <p>Հայ գրականություն - Ուսումնասիրել այն գրական ստեղծագործությունները, որոնք դարձել են օպերային լիբրետտոներ:</p> <p>Կերպարվեստ - Ուսումնասիրել օպերային ներկայացումների բեմական ձևավորումները՝ դեկորները, հագուստները և դրանց համապատասխանությունը երաժշտությանը:</p> <p>Պատմություն - Ուսումնասիրել այն պատմական կարևոր իրադարձությունները, որոնք հիմք են դարձել պատմական օպերաների լիբրետտոների համար:</p>		

<p>Թատրոն - Ուսումնասիրել և մեկնաբանել օպերային ներկայացումներում երգիչների դերասանական վարպետությունը, որը նպաստում է երաժշտական կերպարի ավելի խոր բացահայտմանը:</p>
<p>Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշի վերջնարդյունքների հետ Մ1, Մ17, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ34, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41</p>

Թեմա 2. Իմպրեսիոնիզմը եվրոպական երաժշտության մեջ և նրա ազդեցությունը հայ կոմպոզիտորների ստեղծագործության վրա

<p>Նպատակներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ձևավորել արվեստի հիմնական ուղղություններից մեկի՝ իմպրեսիոնիզմի, հիմնադիրների և նրանց ստեղծագործական գործունեության մասին պատկերացումներ և գիտելիքներ: 2) Չարգացնել նրանց ստեղծագործական գործունեության մասին զեկուցումներ, շնորհանդեսներ կամ նախագծեր ստեղծելու և ներկայացնելու հմտություններ: 3) Չարգացնել իմպրեսիոնիստ նկարիչների և կոմպոզիտորների ստեղծագործությունները ընկալելու և համեմատելու հմտություններ: 4) Արժևորել իմպրեսիոնիզմի և նրա հայտնի ներկայացուցիչների արվեստը: 	<p>Ուղղորդող հարցեր</p> <p>Ի՞նչ է իմպրեսիոնիզմը: Ե՞րբ է առաջացել արվեստի այդ ուղղությունը: Լսե՞լ եք իմպրեսիոնիստ կոմպոզիտորների մասին, իսկ իմպրեսիոնիստ նկարիչների՞:</p>
---	---

<p>Վերջնարդյունքներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ստեղծի (մենակ կամ խմբով) իմպրեսիոնիստ կոմպոզիտորների ստեղծագործական գործունեությանը նվիրված նախագիծ կամ երաժշտական նյութ դպրոցական միջոցառման համար: 2) Հաղորդակցվի և ինքնաարտահայտվի համաշխարհային երաժշտական արվեստի նմուշներով: Երաժշտական անհատական կամ խմբային ստեղծագործական գործունեության ընթացքում դրսևորի երաժշտական գիտելիքներ և հմտություններ՝ օգտագործելով ինքնարտահայտման զանազան երաժշտական միջոցներ, ներառյալ տեղեկատվական տեխնոլոգիաները և ռեսուրսները: 3) Նպաստի խմբի ստեղծագործական և հետազոտական առաջադրանքների ընդհանուր արդյունքի ձեռքբերմանը: 4) Նկարագրի ստեղծագործություններից ստացած իր տպավորությունները գրագետ կապակցված խոսքով, զեկույցներով, հետազոտություններով, շնորհանդեսով: 5) Վերլուծի ստեղծագործությունը, մեկնաբանի իր հույզերն ու ապրումները, հիմնավորի դրանք, ցուցաբերի վերլուծելու, համադրելու և համեմատելու հմտություններ: 6) Արժևորի իմպրեսիոնիստների արվեստը:
--

<p>Թեմայի բովանդակությունը</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Արվեստի հիմնական ուղղությունները, իմպրեսիոնիզմ: 2) Իմպրեսիոնիստ կոմպոզիտորներ: 3) Նրանց ստեղծագործությունները: 	<p>Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Կատարել ուսումնասիրություններ, դիտել համերգներից հատվածներ: 2) Կազմակերպել քննարկումներ, բանավեճեր, շնորհանդեսներ: 	<p>Խաչվող հասկացություններ Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ</p> <p>Սովորողը, ուսումնասիրելով XX-XXI դարերի երաժշտական ուղղությունները, ներկայացնում է հետազոտական կամ նախագծային աշխատանքներ իր</p>
---	---	--

	<p>3) Այցելել Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի թատրոն և պատկերասրահ:</p>	<p>տպավորությունների, զգացողությունների, երաժշտական ճաշակի մասին, անում է ինքնուրույն եզրահանգումներ: Կազմակերպում է քննարկումներ, բանավեճեր, ստեղծում է պաստառներ, շնորհանդեսներ և այլն: Այս թեմայի ուսումնասիրության ընթացքում սովորողը փորձում է պատասխանել այն հարցին, թե ի՞նչ է ստեղծարարությունը, որն է դրա դերը կամ նպատակը կյանքում:</p> <p>Սովորողը արժևորում է բոլոր ժանրերի բարձրակարգ ստեղծագործությունները, հասկանում է դրանց գեղագիտական և բարոյական արժեքը, սովորում է դրանցով զարդարել և հարստացնել իր կյանքը:</p>
<p>Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր Կերպարվեստ - Ուսումնասիրել իմպրեսիոնիստ նկարիչների ստեղծագործությունները և համեմատել երաժշտության հետ: Գրականություն - Ուսումնասիրել սիմֆոնիստ գրողների ստեղծագործությունները:</p>		
<p>Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշիչի վերջնարոյունքների հետ Մ1, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ34, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41</p>		

<p align="center">Թեմա 3. XIX դարավերջի և XX դարասկզբի հայկական երաժշտական արվեստը Հայ կոմպոզիտորական դպրոցի ձևավորումը. Կոմիտաս</p>	
<p>Նպատակներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Չարգացնել հմտություններ XIX դարավերջի և XX դարասկզբի հայկական խմբերգային արվեստի ուսումնասիրման համար: 2) Ներկայացնել հայ կոմպոզիտորական դպրոցի ձևավորման նախադրյալները և ընթացքը: 3) Բացահայտել և ներկայացնել տվյալ ժամանակաշրջանի պատմական անցքերի և հայ երաժշտարվեստի զարգացման պատճառահետևանքային կապերը: 4) Չարգացնել տվյալ ժամանակաշրջանի կոմպոզիտորների ստեղծագործական գործունեության մասին նախագծի կամ դպրոցական միջոցառման համար երաժշտական նյութ կամ սցենար ստեղծելու հմտություններ: 	<p>Ուղղորդող հարցեր</p> <p>Ինչպե՞ս էին ազդում պատմական անցքերը հայ երաժշտարվեստի զարգանման վրա:</p> <p>Ո՞վ ձևավորեց հայ կոմպոզիտորական դպրոցը:</p> <p>Այդ ժամանակահատվածում ստեղծագործած ո՞ր կոմպոզիտորի գործերն են ավելի շատ սիրում:</p>

<p>5) Կազմակերպել այցելություն Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտ, 6) Խթանել հետաքրքրություններ թանգարանների կրթական ծրագրերի վերաբերյալ և ապահովել դրանց, սովորողների ակտիվ մասնակցությունը:</p>		
<p>Վերջնարդյունքներ</p> <p>1) Ստեղծի (մենակ կամ խմբով) տվյալ ժամանակաշրջանի հայ կոմպոզիտորների ստեղծագործությանը նվիրված նախագիծ կամ երաժշտական նյութ դպրոցական միջոցառման համար:</p> <p>2) Հաղորդակցվի և ինքնարտահայտվի հայ երաժշտական արվեստի գոհարներով: Երաժշտական անհատական կամ խմբային ստեղծագործական գործունեության ընթացքում ցուցաբերի երաժշտական գիտելիքներ և հմտություններ՝ կիրառելով ինքնարտահայտման գանազան երաժշտական միջոցներ, ներառյալ տեղեկատվական տեխնոլոգիաները և ռեսուրսները:</p> <p>3) Նկարագրի ստեղծագործություններից ստացած իր տպավորությունները գրագետ կապակցված խոսքով և հիմնավորի:</p> <p>4) Բացատրի ստեղծագործության գաղափարը, կառուցվածքը, ձևը՝ դրսևորելով ստեղծագործական և ինքնուրույն մտածողություն: Բացատրի երաժշտական արվեստի դերը ժողովուրդների հասարակական, մշակութային կյանքում և պատմական համատեքստում:</p> <p>5) Ընկալի և հասկանա նրա՝ որպես միջմշակութային հաղորդակցության լեզվի, դերը:</p> <p>6) Արժևորի հայ ազգային երաժշտությունը, նյութական և ոչ նյութական ժառանգությունը, դառնա նրա կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը:</p>		
<p>Թեմայի բովանդակությունը</p> <p>1) XIX դարավերջի և XX դարասկզբի հայկական երաժշտական արվեստը և նրա հայտնի ներկայացուցիչները:</p> <p>2) Խմբերգային արվեստ:</p> <p>3) Հայ կոմպոզիտորական դպրոցի ձևավորումը:</p>	<p>1) Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p> <p>2) Ուսումնասիրել, քննարկել, վերլուծել տվյալ ժամանակաշրջանի հայ երաժշտարվեստը, հայ կոմպոզիտորական դպրոցի ձևավորումը:</p> <p>3) Ունկնդրել, կատարել, մեկնաբանել, եզրահանգումներ անել:</p> <p>4) Հետազոտել, ներկայացնել, սեփական կարծիք հայտնել և հիմնավորել:</p>	<p>Խաչվող հասկացություններ Անհատներ և հարաբերություններ</p> <p>Ուսումնասիրելով XIX դարավերջի և XX դարասկզբի հայկական երաժշտական արվեստը և հայ կոմպոզիտորական դպրոցի ձևավորումը՝ սովորողը հասկանում է, թե ո՞վ է ինքը, ինչ արմատներ ունի, ինչ է իր համար ազգային երաժշտությունը, ինչպես կարող է իր զգացմունքները և հույզերն արտահայտել երաժշտության միջոցով, ինչ դեր ունի այն իր կյանքում: Կարևորը՝ հասկանա, որ ուսումնասիրելով հայ ազգային երաժշտությունը՝ դառնում է նրա կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը:</p> <p>Պատճառ և հետևանք</p> <p>Բնության մեջ, մարդկանց, ազգերի հարաբերություններում, գեղարվեստական երկերում, երաժշտական ստեղծագործություններում մշտապես կարելի է հանդիպել պատճառահետևանքային կարպերի. օրինակ՝ մարդկության պատմության ողբերգական</p>

		իրադարձությունը՝ Հայոց ցեղասպանությունը, ազդեցություն թողեց նաև հայ արվեստի վրա, այդ ընթացքում և դրանից հետո ստեղծված երաժշտական ստեղծագործությունները կրում էին դրա ազդեցությունը:
--	--	---

Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր
Կերպարվեստ-Ուսումնասիրել XIX դարավերջի և XX դարասկզբի հայ կերպարվեստի ստեղծագործությունները և համեմատել երաժշտության հետ:
Հայ լեզու և գրականություն - Հայերենով ստեղծել տարբեր ոճերի և ժանրերի գրավոր և բանավոր խոսք և ուսումնասիրել XIX դարավերջի և XX դարասկզբի հայ գրականությունը և հայտնի գրողների ստեղծագործությունները:
Հայոց պատմություն - Ուսումնասիրել XIX դարավերջի և XX դարասկզբի պատմական անցքերի ազդեցությունը հայ մշակույթի տարբեր տեսակների զարգացման վրա:

Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշիչի վերջնարդյունքների հետ
Մ1, Մ17, Մ24, Մ26, Մ29, Մ34, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41

Թեմա 4.
Հայ երաժշտարվեստի զարգացումը XX դարից մինչև մեր օրերը

<p>Նպատակներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ձևավորել և զարգացնել գիտելիքներ XX դարի հայ երաժշտարվեստի մասին: 2) Չարգացնել ժամանակակից հայ կոմպոզիտորների ստեղծագործական գործունեությանը նվիրված նախագծի կամ դպրոցական միջոցառման համար երաժշտական նյութ ստեղծելու հմտություններ: 3) Չարգացնել նրանց ստեղծագործությունները ունկնդրելու, բնութագրելու, վերլուծելու, մեկնաբանելու հմտություններ: 4) Արժևորել հայ ժամանակակից երաժշտարվեստը: 	<p>Ուղղորդող հարցեր</p> <p>Ի՞նչ գիտես հայ ժամանակակից երաժշտարվեստի մասին: Ունե՞ս նախընտրած կոմպոզիտոր կամ ստեղծագործություն: Այցելու՞մ ես համերգասրահներ՝ ունկնդրելու հայ կոմպոզիտորների ստեղծագործությունները:</p>
--	---

Վերջնարդյունքներ

- 1) **Ստեղծի** (մենակ կամ խմբով) ժամանակակից հայ կոմպոզիտորների ստեղծագործական գործունեությանը նվիրված նախագիծ կամ երաժշտական նյութ դպրոցական միջոցառման համար:
- 2) **Հաղորդակցվի և ինքնարտահայտվի** հայ ժամանակակից երաժշտական արվեստով:
- 3) Մասնակցի դպրոցական երգչախմբի կամ այլ երաժշտական խմբերի աշխատանքներին, **Նպաստի** խմբի ստեղծագործական և հետազոտական առաջադրանքների ընդհանուր արդյունքի ձեռքբերմանը:
- 4) **Վերլուծի** ստեղծագործությունը, մեկնաբանի իր հույզերն ու ապրումները, հիմնավորի դրանք, ցուցաբերի վերլուծելու, համադրելու և համեմատելու հմտություններ:
- 5) **Ձևավորի** երաժշտական ճաշակը, **ընդլայնի** ազգային մշակութային ժառանգության նվաճումների մասին գիտելիքները նոր տեխնոլոգիաների, մասնավորապես՝ համերգասրահներ, թատրոններ, թանգարաններ ուսումնական այցերի (նաև առցանց) միջոցով:
- 6) **Դրսևորի** հետաքրքրություն ժամանակակից երաժշտության, կենդանի կատարումների նկատմամբ և հաճախակի այցելի համերգասրահներ:

<p>7) Բացատրի երաժշտական արվեստի դերը ժողովուրդների հասարակական, մշակութային կյանքում և պատմական համատեքստում: Հասկանա նրա՝ որպես միջմշակութային հաղորդակցության լեզվի դերը:</p> <p>8) Արժևորի հայ ազգային երաժշտությունը, դառնա նրա կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը:</p>		
<p>Թեմայի բովանդակությունը</p> <p>1) Հայ երաժշտարվեստի զարգացումները XX-XXI դարերում:</p> <p>2) Հայ սիմֆոնիկ երաժշտության ձևավորումը և զարգացումը:</p> <p>3) Հայ ժամանակակից կոմպոզիտորների ստեղծագործություններ:</p>	<p>Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսումնասիրել, կատարել հետազոտություններ և նախագծային աշխատանքներ: • Ունկնդրել, վերլուծել, կատարել, մեկնաբանել: • Մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին: 	<p>Խաչվող հասկացություններ Անհատներ և հարաբերություններ</p> <p>Ուսումնասիրելով XX դարի հայկական երաժշտական արվեստը՝ սովորողը հասկանում է, թե ո՞վ է ինքը, ինչ արժանատիք ունի, ինչ է իր համար ազգային երաժշտությունը, ինչպես կարող է իր զգացմունքները և հույզերն արտահայտել երաժշտության միջոցով, ինչ դեր ունի այն իր կյանքում: Կարևորը՝ հասկանա, որ ուսումնասիրելով հայ ազգային երաժշտությունը՝ դառնում է նրա կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը:</p>
<p>Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր</p> <p>Կերպարվեստ – Ուսումնասիրել հայ կերպարվեստի զարգացումը XX-XXI դարերում:</p> <p>Հայ գրականություն – Ուսումնասիրել հայ գրականության զարգացումը XX-XXI դարերում:</p> <p>Հայոց պատմություն - Ուսումնասիրել XX-XXI դարերի հայ պատմական իրադարձությունների ազդեցությունը հայ արվեստի զարգացման վրա:</p> <p>Մշակույթ - Ուսումնասիրել հայ արվեստի տարբեր տեսակների զարգացումը XX-XXI դարերում:</p>		
<p>Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշի վերջնարդյունքների հետ Մ1, Մ17, Մ18, Մ24, Մ26, Մ29, Մ34, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41</p>		

Թեմա 5. Սփյուռքահայ երաժշտական արվեստ

<p>Նպատակներ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ընդլայնել սփյուռքահայ երաժշտական արվեստի վերաբերյալ պատկերացումներ և գիտելիքներ: 2) Չարգացնել նրանց ստեղծագործությունները կատարելու, բնութագրելու, վերլուծելու, մեկնաբանելու հմտություններ: 3) Չարգացնել սփյուռքահայ կոմպոզիտորների և երաժիշտ կատարողների արվեստի մասին հետազոտություններ և նախագծեր ստեղծելու հմտություններ: 4) Կազմակերպել «Սփյուռքահայ արվեստը, որպես պատմական իրադարձությունների արդյունք» թեմայով քննարկումներ կամ բանավեճ: 5) Արժևորել սփյուռքահայ երաժշտարվեստը՝ որպես հայ ազգային արվեստի անքակտելի մաս: 	<p>Ուղղորդող հարցեր</p> <p>Ծանո՞թ ես սփյուռքահայ կոմպոզիտորներին և երաժիշտ կատարողներին:</p> <p>Սիրո՞ւմ ես նրանց արվեստը:</p> <p>Ո՞ւմ ես նախընտրում և ինչո՞ւ:</p>
---	--

Վերջնարդյունքներ

- 1) **Ստեղծի** (մենակ կամ խմբով) իր նախընտրած ժամանակաշրջանի սփյուռքահայ կոմպոզիտորների կամ կատարողների ստեղծագործական գործունեությանը նվիրված նախագիծ կամ երաժշտական նյութ դպրոցական միջոցառման համար:
- 2) **Հաղորդակցվի և ինքնարտահայտվի** սփյուռքահայ կոմպոզիտորների երաժշտական արվեստով:
- 3) **Նկարագրի** ստեղծագործություններից ստացած իր տպավորությունները գրագետ կապակցված խոսքով: **Հասկանա և ընկալի** երաժշտական եզրույթների իմաստը և գործնականում օգտագործի դրանք:
- 4) **Բացատրի** երաժշտական արվեստի դերը ժողովուրդների հասարակական, մշակութային կյանքում և պատմական համատեքստում: Հասկանա նրա՝ որպես միջմշակութային հաղորդակցության լեզվի դերը:
- 5) **Արժևորի** հայ ազգային երաժշտությունը, դառնա նրա կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը:

Թեմայի բովանդակությունը

- 1) Սփյուռքահայ երաժշտական արվեստը XX-XXI դարերում:
- 2) Սփյուռքահայ հայտնի կոմպոզիտորներ և կատարողներ:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր

- 1) Ուսումնասիրել, կատարել հետազոտություններ, նախագծային աշխատանքներ:
- 2) Ունկնդրել, վերլուծել, կատարել, մեկնաբանել:
- 3) Մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին:

Խաչվող հասկացություններ

Անհատներ և հարաբերություններ

Ուսումնասիրելով սփյուռքահայ երաժշտական արվեստը՝ սովորողը հասկանում է, թե ո՞վ է ինքը, ինչ արմատներ ունի, ինչպես է առաջացել սփյուռքահայ մշակույթը, ինչ է իր համար ազգային երաժշտությունը, ինչ դեր ունի այն իր կյանքում: Կարևորը՝ **հասկանա**, որ ուսումնասիրելով հայ ազգային երաժշտությունը՝ դառնում է նրա կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը:

Պատճառ և հետևանք

Բնության մեջ, մարդկանց, ազգերի հարաբերություններում, գեղարվեստական երկերում, երաժշտական ստեղծագործություններում մշտապես կարելի է հանդիպել պատճառահետևանքային կարպերի. օրինակ՝ մարդկության պատմության ողբերգական իրադարձության՝ Հայոց ցեղասպանության հետևանքով առաջացավ և հետագայում զարգացավ հայկական սփյուռքը՝ իր կենցաղով ու արվեստով:

Միջառարկայական (միջբնագավառային) կապեր

Կերպարվեստ – Ուսումնասիրել սփյուռքահայ նկարիչների և քանդակագործների ստեղծագործությունները:
Հայ գրականություն - Ուսումնասիրել սփյուռքահայ գրողների, գրականագետների ստեղծագործությունները:
Մշակույթ - Ուսումնասիրել սփյուռքահայ արվեստը և արվեստագետների՝ դերասանների, ռեժիսորների աշխատանքները:

Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշի վերջնարդյունքների հետ

Մ1, Մ17, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ34, Մ35, Մ39, Մ40, Մ41

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. «Կրթության մասին» ՀՀ օրենք:
2. «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենք:
3. ՀՀ կառավարության 2010 թ. ապրիլի 8-ի N 439-Ն որոշում:
4. «Հանրակրթության պետական չափորոշիչ», 2010 թ և :2021թ
5. ՀՀ կառավարության 2021 թվականի փետրվարի 4-ի N 136-Ն որոշում:
6. Հանրակրթության պետական կրթակարգ, ՀՀ կառավարության նիստի հ.33 արձանագրային որոշում, 26.08.2004թ.:
7. Կոմիտաս. Հոգվածներ և ուսումնասիրություններ: Եր., 1941:
8. Կոմիտաս. Երկերի ժողովածու, բոլոր հատորները: Եր., «Հայաստան», 1969:
9. Կոմիտաս Վարդապետ. Ուսումնասիրութիւններ և յօդուածներ: Գիրք Ա: Եր., 2005:
10. Տիգրանյան Գ. Հայ երաժշտական թատրոնի 100 տարին: Եր., «Հայաստան», 1968:
11. Բրուտյան Յ. Գիտական աշխատությունների միջբուհական ժողովածու (Արվեստագիտություն): Եր., 1974:
12. Երկանյան Վ., Հայկական մշակույթ: Եր., 1982:
13. Աղասյան Ա., Հակոբյան Հ., Հասրաթյան Մ., Ղազարյան Վ. Հայ արվեստի պատմություն: Եր., «Չանգակ-97», 2009, 576 էջ:
14. Ակնարկ Հայ երաժշտության պատմության / ՀՍՍՀ ԳԱ: Եր., 1963:
15. Բորև Յու., Գեղագիտություն: Եր., «Հայաստան», 1982:
16. Գեղագիտական դաստիարակություն: Եր., «Լույս», 1975:
17. «Երաժշտություն» առարկայի չափորոշիչ և ծրագիր: Հաստատված է 2012 թ.:
18. Յուզբաշյան Յու. Երաժշտությունը 1-4-րդ դասարաններում: Ուսուցչի մեթոդական ձեռնարկ: Եր., «Չանգակ-97», 2008:
19. Յուզբաշյան Յու., Փահլևանյան Ա., Ավետիսյան Վ. Երաժշտությունը 5-7-րդ դասարաններում: Ուսուցչի ձեռնարկ: Եր., «Չանգակ-97», 2011:
20. Ղազարյան Վ., Թադևոսյան Գ., Երաժշտություն-2-7-րդ դր.. Ուսուցչի ձեռնարկ: Եր., «Չանգակ», 2014:
21. Յուզբաշյան Յու., Ղազարյան Վ., Թադևոսյան Գ. Երաժշտություն-1. Ուսուցչի ձեռնարկ: Եր., «Չանգակ», 2016:
22. Լուկին Յու. Եսթետիկայի հիմունքներ, Եր., «Լույս», 1984.:
23. Բրուտյան Մ. Հայ ժողովրդական երաժշտական ստեղծագործություն: Եր., 'Լույս', 1983:
24. Խառատյան-Առաքելյան Հ., Հայ ժողովրդական տոները, Եր., 2005:
25. Հարոյան Ռ., Չատիկ, Եր., 'Շաղիկ', 1996:
26. Նավոյան Մ. -Դրվագներ Հայ երաժշտության պատմության, «Չանգակ-97» հրատ. Երևան, 2009թ.:
27. Кабалевский Д. Воспитание ума и сердца: Кн. Для учителя.- М.: Просвещение, 1980.

28. Кабалевский Д. Основные принципы и методы программы по музыке для общеобразовательной школы. Москва, “Просвещение”, 2002.
29. “Искусство в школе”. Общественно-педагогический и научно-методический журнал, Москва, 2010 г.
30. З. Н. Н. Рябенко “Уроки музыки в 1-7 классах”, “Айрис пресс”, Москва, 2006.
31. Радинова О. Музыкальные шедевры. М., издательство ГНОМ и Д Москва, 2006.
32. Вельфлин Г. Основные понятия истории искусств. Изд. В. Шевчук, 2013. 330 с.
33. COMPETENCES FOR DEMOCRATIC CULTURE (CDC), ձեռնարկ, ԵԽ, 2018:
34. ՅՈՒՆԵՍԿՕ, Կրթության հանուն կայուն զարգացման ծրագիր:

Էլեկտրոնային հասցեներ

35. <https://www.nationalartsstandards.org/>,
36. <https://www.incredibleart.org/>,
37. <https://www.australiancurriculum.edu.au/>,
38. <https://www.wabisabilearning.com/case-study>,
39. <https://www.thelearningweb.net/music-learning.htm>,
40. <https://www.slideshare.net/mrsnazlan/a-curriculum-framework-for-art-education>,
41. <http://www.koolibri.ee/download/?action=binary&id=3414>
42. <https://jfks.de/high-school/academics/departments/music/>
43. <http://oppekava.innove.ee/wp-content/uploads/sites/6/2016/09/Kunstiained.pdf>